

Martyna Frątczak

University of Warsaw, Poland

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-2848-5407>

Promocja czasopisma „Studia Polsko-Ukraińskie”

Szóstego listopada w Fundacji Domu Literatury i Pracy Twórczej odbyła się prezentacja jubileuszowego, bo już dziesiątego numeru czasopisma „Studia Polsko-Ukraińskie”, powstałego ze wspólnej inicjatywy uczonych Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Białostockiego, Narodowej Akademii Nauk Ukrainy, Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie, Kijowskiego Uniwersytetu im. Szewczenki oraz naukowców Narodowego Uniwersytetu w Mediolanie.

Grono ukrainoznawców postanowiło aktywnie włączyć się w budowanie więzi kulturowych i naukowych, które odgrywają ważną rolę w umacnianiu stosunków łączących państwo Polskie z Ukrainą. Na kanwie tej inicjatywy powołany do życia został rocznik „Studia Polsko-Ukraińskie”, wydawany od 2014 roku w Pracowni Dziejów Polsko-Ukraińskich Stosunków Literackich pod redakcją profesor dr hab. Walentyny Sobol. „Studia Polsko-Ukraińskie” są humanistycznym pismem poświęconym badaniom multidyscyplinarnym i komparatystycznym w zakresie literatury, historii oraz filozofii.

Zaproszeni naukowcy, przyjaciele oraz autorzy artykułów dotychczas publikowanych w czasopiśmie swoimi przemówieniami uświetnili prezentację i przypomnieli cel oraz kierunek, w jakim powinny rozwijać się polsko-ukraińskie relacje.

Spotkanie otworzyła redaktor naczelna, a zarazem kierowniczka i badaczka Pracowni Polsko-Ukraińskich Stosunków Literackich, profesor Sobol. Przypomniała czasy, kiedy idea powstania rocznika

dopiero rozkwitała. Na stworzenie „Studiów Polsko-Ukraińskich” wpływ mieli wybitni znawcy tematyki polsko-ukraińskiej, niektórzy związani i zaprzyjaźnieni z zasłużonymi dla obu kultur postaciami, takimi jak Dymytro Pawlyczko czy prof. dr. hab. Stefan Kozak. Podkreślona również została niezwykle istotna cecha roczników, zawsze poświęcanych ważnym wydarzeniom, które w pamięci narodowej i historycznej nie powinny zostać zapomniane. Pierwszy numer upamiętniał 200-lecie urodzin Tarasa Szewczenki, następny 400-lecie Akademii Kijowsko-Mohylańskiej, trzeci natomiast przypomniał o 145-leciu urodzin Łesi Ukrainki. Dziesiąte wydanie dedykowano przywołanemu już Dmytrowi Pawlyczce, poecie, tłumaczowi, ambasadorowi Ukrainy w Polsce – bliskiemu obu naszym narodom przez swoje zaangażowanie społeczne, polityczne, działalność twórczą, a także otwartość na pracę ze środowiskiem akademickim.

Następnie głos zabrała profesor Teresa Chynczewska-Hennel, która zacytowała fragment recenzji naukowej pierwszego numeru rocznika, pióra wybitnej slawistki, tłumaczki, prof. Uniwersytetu Warszawskiego Alicji Wołodźko-Butkiewicz: „tom ma niewątpliwą wartość naukową, a zawarte w nim materiały napisane są przez wybitnych znawców tematów”. Tak dobra ocena koncepcji nowopowstałej publikacji stanowiącej pomost pomiędzy Ukrainą a Polską dała nadzieję na pozytywny odbiór czasopisma. Prof. Chynczewska-Hennel przybliżyła również sylwetkę Dmytra Pawlyczko. Przypomniała o jego żywej przyjaźni z osobami z kręgów politycznych, kulturalnych i naukowych, podkreślając, że jako wrażliwy poeta nierzadko wiedział więcej niż politycy. Sportretowany został jako osoba niezwykła, w pełni powołana do roli, jaką odegrał w zbliżeniu obu narodów.

Jednym z zaproszonych na uroczystość był prof. Bazyli Nazaruk – wykładowca, tłumacz, historyk, zawsze poświęcający swój czas i zaangażowanie Katedrze Ukrainistyki UW. Profesor Nazaruk wygłosił krótkie przemówienie, a następnie wyrecytował własną adaptację na język ukraiński wiersza Władysława Broniewskiego „Bagnet na broń”. Poemat ten koresponduje bezpośrednio z aktualną sytuacją na Ukrainie. Jak mówi sam profesor, Wisła jawi się w nim jako paralela Dniepru, a wersy stanowią bezpośredni przyspiew

ukraińskiej historii pisanej na naszych oczach, co postanowił naświetlić, tłumacząc lirykę Broniewskiego. Cytuję te wersy za zgodą prof. Bazyliego Nazaruka:

„Коли прийдуть спалити твій дім,
Рідну хату твою – Україну,
Коли кинуть ракетний грім,
Коли військом залізним ринуть,
І у двері твої серед ночі
прикладками заломочуть,
ти, зі сну підвівши чоло,
стань біля дверей –
Воїн ти чи поет –
на зброї кріпи багнет!
Буде потрібна кров
і до вітчизни любов.
(...)
Якби ж довелось помирати,
згадаєм, що відповів Камброн...
Боронячи рідної хати,
так само скажемо над Дніпром.”

Jako autorzy i przyjaciele czasopisma na jubileuszu zjawili się również profesor Uniwersytetu Lwowskiego im. Iwana Franki Myroslav Trofymuk wraz z małżonką Lesią Trofymuk. Wygłosił przemówienie, w którym podkreślił, jak ważna jest rola polskich uniwersytetów, wydawnictw oraz polskiej inteligencji dla Ukrainy. Przywołał ciężkie dla ukraińskiego narodu czasy, kiedy nakładana na badaczy i pisarzy cenzura hamowała swobodny przepływ myśli oraz idei wśród inteligencji, a przez to rozwój nauki. Polska, zdaniem Profesora, stwarza szansę ukraińskiej inteligencji na otwarte wydawanie artykułów naukowych oraz kulturalnych. Wspomniane też zostały w przemówieniu „Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze”, roczniki wydawane w latach 1989–2008 przez Katedrę Ukrainistyki Uniwersytetu Warszawskiego oraz Polskie Towarzystwo Ukrainoznawcze i Towarzystwo Naukowe im. Szewczenki pod redakcją prof. Kozaka. Zeszyty te stanowiły znakomitą platformę konwersacji literacko-naukowej dla obu narodów.

Tradycję tę pielęgnują i ucieleśniają współcześnie „Studia Polsko-Ukraińskie”, co dowodzi, jak aktualne oraz konieczne jest tworzenie forum spajającego polską i ukraińską myśl naukową. Historia pokazała, że współpraca ta obfituje w obopólne korzyści i sprzyja debacie naukowej, poczynając od tematów, takich jak badania korzeni chrześcijaństwa w Polsce i na Ukrainie, po współczesne, ujmujące wspólne dziedzictwo kulturowe i historyczne. Poruszane w roczniku są nie tylko najznakomitsze tradycje płynące z obu narodów, ale także problemy trudne, niekiedy bolesne i delikatne. Dyrektywą przewodnią jest jednak wysoki poziom merytoryczny artykułów sprzyjający efektywnym, erudycyjnym polemikom opartym na badaniach naukowych oraz niezależnych, obiektywnych i krytycznych recenzjach.

W tym duchu kontynuowane będzie wydawanie roczników „Studiów Polsko-Ukraińskich”, w myśl łacińskiej sentencji: *verba volant, scripta manent* – słowa ulatują, to co zostało napisane, pozostaje...